

O novom udžbeniku „Epidemiologija“

Ariana Vorko-Jović¹, Ivana Kolčić²

¹ Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

² Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu

U travnju ove godine izdana je i treća knjiga iz epidemiologije nakon što su 2010. godine publicirane „Epidemiologija kroničnih nezaraznih bolesti“ i „Epidemiologija zaraznih bolesti“. U ovom udžbeniku pod naslovom „Epidemiologija“ pretežno su zastupljene metode znanstvenog istraživanja, koje u svojem radu ne koriste samo epidemiolozi i liječnici drugih specijalizacija, nego i mnogi drugi stručnjaci iz biomedicine (farmaceuti, stomatolozi, veterinari), a i ne medicinski stručnjaci (kemičari, fizičari, biolozi, psiholozi, sociolozi i dr.). Stoga će ovaj udžbenik biti od koristi širokom krugu stručnjaka i znanstvenika, koliko god je, prije svega, namijenjen liječnicima: od studenata medicine, poslijediplomskih studenata na specijalističkim i doktorskim studijima do liječnika-kliničara, javno zdravstvenih liječnika i liječnika bazičnih znanosti.

Knjiga započinje opsežnim opisom povijesnog razvoja epidemiologije do današnje moderne epidemiologije. Nastavlja se definicijom epidemiologije i njezinim zadacima. Prvi zadatak je određivanje zdravstvenog stanja populacije, pa su opisane mjere i način mjerenja pojava zdravstvenih problema (bolesti) u populaciji, uključujući i deskriptivnu epidemiološku metodu. Deskriptivna epidemiološka metoda daje odgovore na tri pitanja: tko, gdje i kada obolijeva i to je prvi korak u objašnjavanju pojave bolesti u populaciji. Ovakvim opisom zdravstvenog stanja i saznanja o učestalosti, dobiva se uvid o rizičnim čimbenicima i moguće je postaviti hipotezu o etiologiji bolesti. Stoga je naredni zadatak epidemiologije, otkrivanje uzroka pojave pojedinih bolesti u populaciji, što se provodi analitičkom epidemiološkom metodom, a detaljno je opisana u ovom udžbeniku. U tu svrhu opisane su sljedeće vrste studija: kohortne studije, studije slučaj-kontrola ili presječne studije. Nezaobilazno, detaljno je opisana eksperimentalna epidemiološka metodologija čiji je cilj dokazivanje zaštitnih čimbenika za pojavu bolesti, poput dokazivanja učinkovitosti novih lijekova, nekih drugih terapijskih zahvata ili novih dijagnostičkih metoda. Terenskim pokusom na zdravim ljudima dokazuju se novi učinkovitiji načini prevencije (npr. nova cjepiva, ili obogaćivanje mlijeka kalcijem ili sokova vitaminima i dr.) što je također opisano i potkrijepljeno primjerima iz literature.

Svaki stručnjak i znanstvenik mora biti upoznat sa osnovama sustavnog pregleda literature i sa meta-analizom, što je također jedno od poglavlja u udžbeniku „Epidemiologija“. Kako bi

istraživač prikupio što pouzdanije podatke, treba znati kreirati upitnik ili odabrati najbolji postojeći. Također istraživač treba znati odrediti vrstu i veličinu uzorka populacije koju će analizirati, biti upoznat sa mogućim pogreškama u istraživanju i znati kojim redoslijedom i kako treba provoditi analizu. Treba znati i o uzročnoj povezanosti i biti upućen u provođenje standardizacije prema po dobi prilikom usporedbe dviju ili više različitih (uzoraka) populacija, što je sve obuhvaćeno u zasebnim poglavljima.

Konačan zadatak epidemiologije je prevencija bolesti pa je detaljno opisana primarna prevencija zaraznih bolesti i kao posebna grana epidemiologije - interventna epidemiologija (epidemiološki terenski rad). Uz primarnu prevenciju nezaraznih bolesti, potrebno je znanje i iz sekundarne prevencije, a to su metode ranog otkrivanja bolesti te osnovne odrednice korisnosti dijagnostičkih testova, posebno u kliničkoj praksi. Za sustavno praćenje zdravstvenog stanja, kao najpouzdaniji izvor podataka o novooboljelima od određene bolesti opisan je registar, njegove vrste i način rada. Čitatelj se upoznaje i sa deset najvažnijih zdravstvenih problema u svijetu u poglavlju Međunarodno zdravlje, kao i s opisom projekta o globalnom opterećenju bolešću. Istraživač svakako treba znati etičke principe u znanstvenom istraživanju i mora biti upoznat sa izvorima podataka o zdravlju populacije u Republici Hrvatskoj. Na kraju su opisane najznačajnije grane moderne epidemiologije: genetička epidemiologija, molekularna epidemiologija, farmakoepidemiologija, klinička epidemiologija i interventna epidemiologija. U posebnom odlomku prikazana je i organizacija epidemiološke službe u Republici Hrvatskoj. Na kraju svakog od 26 poglavlja, nalaze se i zadaci u obliku pitanja ili primjera iz prakse, kako bi se lakše moglo provjeriti stečeno znanje te literatura, a na kraju udžbenika nalaze se i odgovori/rješenja svih zadataka. Kao posebnost ovog udžbenika, treba istaknuti i poglavlje koje sadrži prijevod važnijih epidemioloških i drugih pojmova na hrvatski jezik i tumač pojmova, a na samom kraju udžbenika nalazi se i kazalo pojmova.

Knjiga ima ukupno 289 stranica.

Urednice udžbenika su: dr.sc. Ivana Kolčić i prof.dr.sc. Ariana Vorko-Jović

Autori su: doc.dr.sc. Nataša Antoljak
doc.dr.sc. Zrinka Biloglav
dr.sc. Ivana Kolčić
prof.dr.sc. Ira Gjenero-Margan
doc.dr.sc. Ozren Polašek
prof.dr.sc. Ariana Vorko-Jović
dr.sc. Lina Zgaga

doc.dr.sc. Ariana Znaor

Recenzenti su: prof.dr.sc. Davor Ivanković
 doc.dr.sc. Branko Kolarić
 prof.dr.sc. Rosanda Mulić
 prof.dr.sc. Darko Ropac
 prof.dr.sc. Tomislav Rukavina
 prof.dr.sc. Marija Strnad

Izdavač knjige: „Medicinska naklada“, Zagreb, 2012.

Naziv Sveučilišni udžbenik odobren je odlukom Senata u tri Sveučilišta u: Zagrebu, Splitu i Rijeci.